

Barn som opplever vold hjemme – krisecenterfaglige erklæringer som verktøy

Marius Råkil

Psykologspesialist / daglig leder

Alternativ til Vold (ATV)

Tema I: Børn som oplever vold i hjemmet / de børn vi møder på krisecentrene.

- Hvordan og hvorfor oplysningerne om volden mod barnets mor, og mors oplysninger om barnets skal inddrages, herunder **hvordan vi kortlægger volden**.
- At være barn og opleve vold i familien.
- Hvordan kan man belyse **barnets perspektiv** ud fra et voldsfagligt perspektiv.
- Hvilke perspektiver skal anlægges for at kunne **belyse, analysere og endeligt foretage voldsfaglige sikkerhedsvurderinger** ift. de børn vi møder på krisecentrene.
- Vi ønsker at blive inspireret til mere systematik og opmærksomhed på, hvad der er vigtigt at have fokus på/ få **afdækket** ift. risikovurdering (omsat til voldsfaglig sikkerhedsvurdering og planlægning)

Motivering

- Få synliggjort voldens virkning på barna.
- Få familieretshuset til å ta denne kunnskapen inn i sin saksbehandling og i sine beslutninger.
- At kunnskapen krisecenteret frembringer skal få *betydning* for hva slags hjelp barnet (og mor) får.

Udfordringen...

- Vi er ikke tilskuere til volden –
- Vi møter de som lever med effektene av volden
- Hvordan få tilgang til kunnskapen om barnet?
  - **Adferden**
  - **Sosiale konsekvenser**
  - **Fysiske konsekvenser**
  - **Psykologiske konsekvenser**
- Barnet og mors beretninger om inden oppholdet på KC
- Barnets opførsel på KC
- Hvordan tale aldersadekvat med barnene??

Hvilke tegn

- Adferden
- Sosiale konsekvenser
- Fysiske konsekvenser
- Psykologiske konsekvenser

ser dere når barnet er på krisecenteret??

- **Systematikk og gode faglige begrunnelser**

Sikkerhed.....

- Sikkerhed – i betydningen psykologisk (og fysisk) trygghed
- KC skal bidra til at sikkerheden ivaretas så godt som mulig
- Det er andre som har magt til å ivareta sikkerheden
- KC-erklæringen og de ansattes kompetanse og kunnskap er et viktig bidrag!

Utgangspunkt (psykologiske konsekvenser)

- Vold preger barn på noen sentrale måter:
- Skaper utrygghet
- Skaper skrekk og redsel
- Skaper en fareberedskap som er der over tid
- Truer barnets normale psyk og sos utvikling

Denne «tilstanden» tar barnets energi og krefter bort fra alle de naturlige ting barnet skal lære og erfare (sosial kompetanse, følelsesregulering, skole etc.)

Barnperspektivet och ATV - historia

- Mänens berättelser om barnen (1987)
- Ungdomarnas berättelser om hur det var hemma (1997)
- Kvinnornas berättelser om barnen (1999)
- Barnens berättelser om sig själv (2002)

Raundalen-utvalget

Utvalget anbefaler at et nytt prinsipp, definert som prinsippet for utviklingsfremmende tilknytning, innføres. Herunder anbefaler utvalget at terskelen for omsorgsovertakelse vurderes i forhold til følgende tre faktorer:

- Om tilknytnings- og relasjonskvaliteten mellom omsorgspersonene og barnet er utviklingsstøttende eller ikke
- Alvorlighetsgraden og stabilitet av omsorgssvikt (forsømmelser, manglende behandling eller opplæring, mishandling eller overgrep)
- Om omsorgspersonenes egenskaper (psykisk utviklingshemming, psykiske sykdom, rus) er av varig eller forbigående karakter

Raundalen-utvalget

- Samvær og omsorgsordninger skal styres av hva som er utviklingsfremmende for barnet.
- Tilknytning viktigere enn det biologiske prinsipp

Kunnskapen om voldsutsatte barn

***Hvordan påvirker volden barnet?
Voldens konsekvenser for barnene.***

Barna som har vært vitne til krig

- Vitne til volden sammen med familie og venner. Husker nettene sammen med familien, venner og naboer i kjelleren
- Det normale livet ble avbrutt
- Volden ble erfart kollektivt. Delte erfaringene med betydningsfulle andre.
- Ingen opplevelse av skam eller behov for å skjule virkeligheten

Barn som har vært vitne til familievold

- Barna erfarte volden alene
- Volden ble sjelden snakket om med søsken
- Følelser av skam og et behov for å skjule virkeligheten
- Det vanlige livet ble ikke avbrutt. Forventninger om å fremstå for omverdenen som om alt var i orden
- Ingen formell anerkjennelse av krigen. Holdt ut smerten i stillhet, isolert og alene.

Barns reaksjoner på vold

- Eksternaliserte adfersvansker (gutter overvekt, etter 10-års alder)
- Internaliserte vansker (angst, tristhet, redsel, selvbilde) (jenter overvekt etter 10-års alder)
- Felles: Voldsutsatte barn er mer deprimerte.
- Svekket evne til å håndtere frustrasjoner og stress, svekket evne til å regulere følelser/affekt i samvær med andre og svekket evne til problemløsning og konflikthåndtering. Disse barna misforstår og feiltolker i større grad tvetydige sosiale og relasjonelle situasjoner som potensielt truende (forstår ofte andre som fiendtlig innstilt).

Barns reaksjoner på vold

- Utviklingsmessig skårer voldsutsatte barn lavere på kognitive mål sammenlignet med normative jevnaldrende barn.
- De viser oftere skolerelaterte vansker som: oppmerksomhetsvansker, hyperaktivitet, lett å distrahere, stort fravær, gjenglemte skolemateriale, m.m. (ADHD??)
- Bogat et al. (2006) fant traumesymptomer hos ettåringer som hadde opplevd alvorlig vold mot mamma.

Barns reaksjoner på vold

- Den mest nærliggende forståelsen av eksemplene over er at barn som lever med vold i familien opplever et følelsesmessig kaos.
- Ambivalens
- Tar på seg ansvaret
- *Tilknytningsskader*

Familievold

- Relasjonsvansker og utrygg tilknytning i familier med vold
  - Omsorgsrelasjonen kobles til angst/ frykt
  - Oppmerksomheten rettes mot voldsutøveren
  - Morens affektive inntoning overfor barnet reduseres eller forstyrres
  - Mangelfull utvikling av følelser

Barns reaksjoner på familievold

- Irritabilitet og uro
- Forsinket utvikling (bla språk, uten bleie)
- Søvnforstyrrelser
- Spiseproblemer
- Emosjonelt ubehag
- Redd for å være alene
- PTSD – lignende symptom

Hvilke påkjenninger må barnet tåle - 1

- **Leve med sviket fra en omsorgsperson. Takle forvirring, hjelpeløshet og doble budskap.**

"Hvordan kunne pappa si at han var glad i meg når han på samme tid gjorde meg livredd?"

- **Leve med dominans på den måten at at en person med makt kan påføre sin vilje uten at det er mulig å unnslippe**

"Pappa sa at jeg aldri fikk låse døra mi de gangene jeg rømte inn på rommet."

- **Leve alene med tabubelagte traumer**

"jeg satt for meg selv i barnehagen,- turte ikke fortelle det til noen."

Hvilke påkjenninger må barnet tåle - 2

- **Usikkerhet om hvem av foreldrene det er best å alliere seg med.**

"Hvis jeg holdt med pappa var jeg tryggest, men jeg ville helst beskytte mamma."

- **Ansvar for yngre søsken**

"Jeg holdt puta forsiktig over ansiktet til lillebroren min så han ikke skulle høre noe."

- **Motstridende følelser overfor foreldrene.**

"Det var verst for meg når pappa gråt etter at han hadde slått mamma. Da syntes jeg synd på han enda jeg var livredd."

Hvilke påkjenninger må barnet tåle - 3

- **Leve med fantasier og redsel om hva som kan skje**

"Jeg var sikker på at han ville drepe mamma da han kasta meg ut av soverommet. Han hadde jo sagt det så mange ganger før."

- **Konsentrasjons og hukommelsesproblemer.**

"Ordene til frøken forsvant på vei ned til meg."

- **Ordenes virkning**

"Han sa at ingen ville like meg, til slutt blei det sånn"

- **Leve med gjentatte negative modelleringer fra en betydningsfull voksen.**

"Jeg glemmer ikke den dagen jeg kalte mamma en hore. Jeg mente jo ikke det, men pappa sa det bestandig når han var rasende."

Tilknytning

Vad er tilknytning??

- Trygg tilknytning (fordrer «affektiv intoning»)
- Utrygg tilknytning
- Disorganisert tilknytning (abuse & neglect)

Barnets opplevelse av trygghet

- Trygghet er en grunnmur for utvikling
- Familievold rører ved barnets fundamentale opplevelse av trygghet

Tilknytning

Kjernen i barnets tilknytningsforstyrrelse er opplevelsen av frykt
uten løsninger

(Main & Hesse, 1990)

Dokumenatsjon

- **Ace-studien: Vincent Felitti et. al. (2005)**
- (Adverse Childhood Experiences (ACE) Study)
- www.cdc.gov/nccdphp/ace/
-
- *Å eksponere barn for vold hjemme (vitne til / utsatt for) er en sentral årsak til utvikling av psykiske plager og sosiale problemer i voksen alder – i allmenhet. Å eksponere barn for vold hjemme (vitne til / utsatt for) er ensbetydende med at barnet utsettes for mishandling og alvorlig omsorgssvikt.*

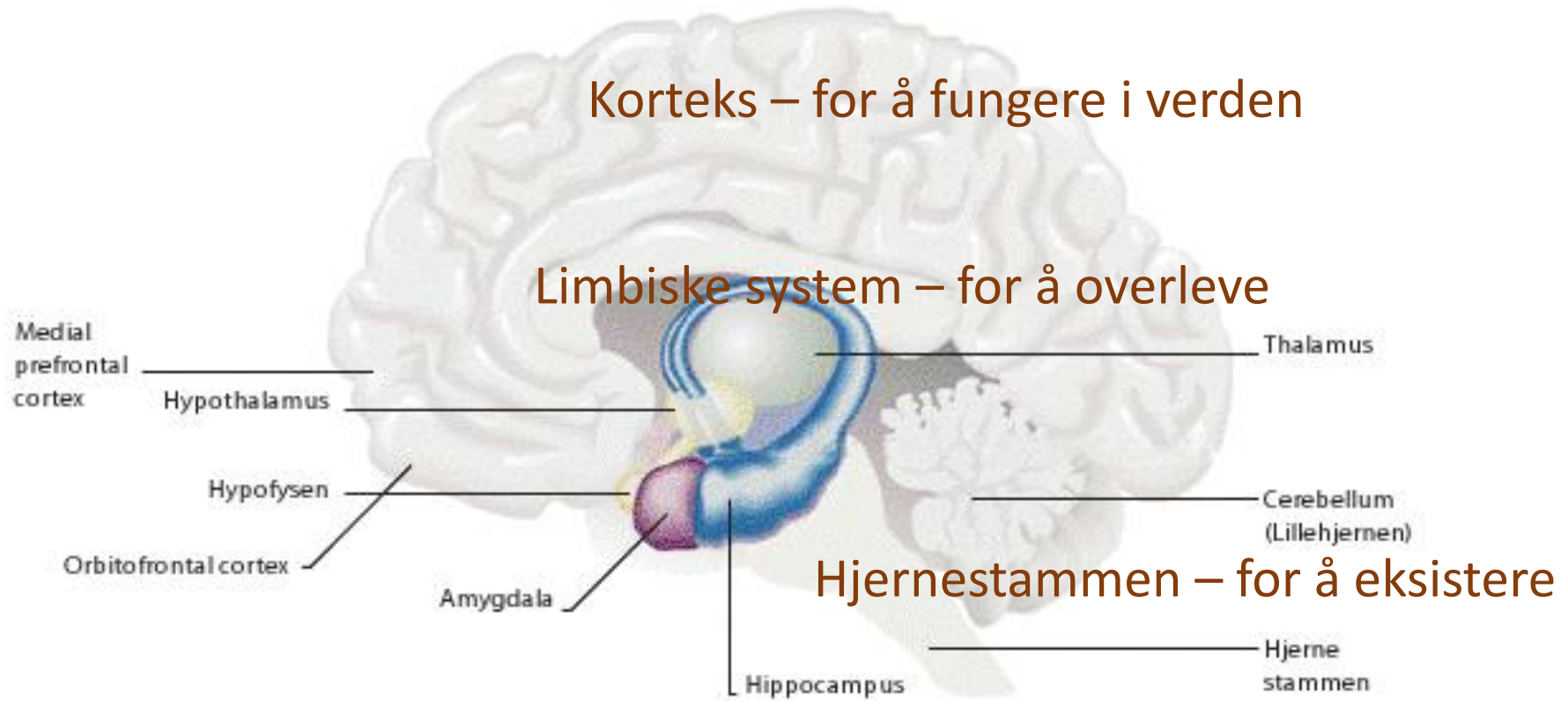
Våld som trauma

- *Repeterende* trauma
- Den som traumatiserar er den som skulle vara trygghetsbas og det universälla skyddet
- Trauma er hendelser/oplevelser som er så överväldande og och invaderande at barnet inte klarar av att *integrera* händelsen / händelserna
- Reaktionen styr hur barnet fungerar *i framtiden*.

Korteks – for å fungere i verden

Limbiske system – for å overleve

Hjernestammen – for å eksistere

Posttraumatisk tilstand

- Det har skjedd en hendelse som overstiger personens integreringskapasitet
- En traumatisk hendelse: Type1
- Gjentatte og kroniske hendelser i barnetomsorgssystem: Type2 (Relasjonstraumer)

KØN

Innledning

- Større forskjell innen gruppene kvinner og menn enn mellom dem
- Begyndelsen: Kvinnebevegelsens 1. analyse av menn og vold
- Kjønn og **makt**
  - Betydelsen av fysisk styrke....
- Kjønn – ideologi – profesjonalitet
- Hva ser vi om vi har «kjønnsbriller» på?
- Hva ser vi ikke dersom vi ikke har «kjønnsbriller» på?

Eksempler

- «Da er hun en hore!»
- Unge Thomas - patriarkalske holdninger og selvbilde
- Legen Anne - kvinnerollens hindere

Judith Herman (1998)

”Out of the ruins of the traumatic theory of hysteria, Freud created psychoanalysis. The dominant psychological theory of the next century was founded on the denial of women’s reality ... dissociated from the reality of experience”

(s.14)

Vår forståelse av maskulinitet og femininitet

- Kjønn som sosial og kulturell ***konstruksjon***
- Menn fortolkes mer i skjema for voldsutøvere, øker med alderen
- Kvinner fortolkes mer i skjema for utsatt for vold
- Bekrefter vår tradisjonelle oppfatning av maskulinitet, kvinnesyn og oppfatning av moral
- Menn får ansvar for handling
- Kvinner får ansvar for relasjon

Samme erfaring, forskjellige utslag

Traumer / neglekt

For menn:

Eksternalisering

Ta makt og kontroll
over andre

Voldsbruk, rus & kriminalitet

”Kriminaliseringsprosess”

For kvinner:

Internalisering

Gjøre seg utilgjengelig for
andres kontroll

Angst, depresjon og spise-
forstyrrelser

”Psykiatriseringsprosess”